

Posudek vedoucího diplomové práce

Autorka práce: Bc. Anna Janoušková

Název práce: *Kierkegaard a kniha Kazatel; Vztah poznání a skepse*

FHS UK 2017

Práce Anny Janouškové je věnována motivu moudrosti a pochybnosti v knize *Kazatel* a u S. Kierkegaarda. V rámci specializace filosofická antropologie Katedry Obecné antropologie jde o diplomovou práci exemplární, neboť se věnuje konkrétní antropologické figuře: totiž figuře pochybujícího myslitele v kontextu křesťanské víry. Práce se pokouší tuto figuru, její limity, strukturu a důsledky samostatně interpretovat a promýšlet. Ptá se proto, jak poznání a skepse náleží do pohybu stávání se křesťanem, resp. k nároku individuálního křesťanství. Pochopitelně nejde o zkoumání plně obecné, nýbrž se kolegyně Janoušková pokouší sledovat a interpretovat tuto figuru myslitele u Kierkegaarda, jenž se inspiruje právě starozákonním Kazatelem.

Diplomová práce je celistvá, založená na originálním výzkumu, pro mě osobně je mimořádně významné i to, že je výsledkem obohacující spolupráce; musím zdůraznit, že téma a základní teze jsou plně a jedině dílem autorky.

Je jistě z části mojí chybou, že se nepodařilo úplně jednoznačným způsobem klást těžiště práce: finální interpretace je komparativní a tedy vedle sebe staví knihu *Kazatel* a relevantní texty Kierkegaardovy rovnocenně. Sám bych – a je to dáno jistě mojí nekompetencí v oblasti biblistiky, biblické exegeze, teologie – upřednostnil „služebné“ postavení knihy *Kohelet* vůči Kierkegaardovu dílu:

Z hlediska interpretační tradice se vlivu knihy *Kohelet* na Kierkegaardovo dílo v zásadě vůbec nikdo nevěnoval. V diplomní práci Anny Janouškové se však tato inspirace a vazba projevuje. Mám za to, že jde (akademicky) za zdaleka nejpodstatnější zjištění práce. Je podstatné, že se ona inspirace naprosto neomezuje na pouhé epizodické citace starozákonního textu, ale že, jak se ukazuje, *Kierkegaard modeloval svoje pojetí vztahu poznání, skepse a (možnosti) víry v pokročilé estetické existenci právě podle modelu Šalamounova /Kazatelova*. Musím zopakovat, že jde o kontext čtení Kierkegaarda, který je pro mě zcela nový a ani v literatuře si této vazby nikdo nevšíml.

Strategicky vzato bych proto sám dával přednost tomu, aby práce kladla důraz na interpretaci Kierkegaardova korpusu v kontextu motivu a figury Šalamouna jakožto

prototypu Kierkegaardova subjektivního myslitele. Tím, že práce postupuje v zásadě komparativně, na sebe klade větší závazek.

Jde současně o příspěvek k interpretaci Kierkegaardova pojetí existenčních stádií, k interpretaci role a významu filosofie a pochybnosti v duchovním růstu osobnosti. Zde se ukazuje, že právě kontext čtení *vzdělavatelných řečí* z perspektivy starozákonní knihy *Kohelet* umožňuje vyhnout se častým nedorozuměním. Pojem pochybnosti přestává být čten pouze karteziánsky – instrumentálně – , aniž by byl však čten jako samostatná hodnota. Pochybnost integrálně náleží do celku rozvíjejícího a prohlubujícího se ducha, nemůže však být cílem pohybu.

Druhou interpretačně silnou pasáží je výklad povahy poznání v závěrečné syntéze – zvláště na s. 61., kde se ukazuje vztah mezi poznáním, pochybností a vírou jako dialektický.

Třetí interpretačně velmi zdařilou pasáží je výklad vědomí a „inter-essu“ na s. 47 n.

Naopak si myslím, že zbytečná je biografická pasáž u Kierkegaard, zvláště proto, že se jeho dílo nedá nikterak „autorizovat“ jeho životními osudy.

K formální úrovni práce: ani zde se nepodařilo plně zbavit dojmu, že by práci pár týdnů času navíc prospělo, proto jistě mohla být důsledně sjednocená citační norma, faktické drobné omyly (*Vzdělavatelné řeči* z roku 1848), atp. Čas navíc by mohl znamenat stylistické utříbení.

K obhajobě bych navrhol dvě doplňující otázky:

- 1) Pro Kierkegaard bývají charakteristické přímé a nepřímé úměry: čím více vědomí, tím více zoufalství, tím vyšší existenční stanovisko – ale: tím více víry? Právě v případě *Nemoci k smrti* se ukazuje, že jde o problém: bez vědomí není možná víra, avšak vědomí víru negarantuje, spíše často víře stojí v cestě. Práce se opatrně vztahuje k motivu *felix culpa*: je pochybnost *felix culpa*? Totiž: je tím „šťastným“, že se nám právě *nedostává* plného poznání?
- 2) Jeden zdroj Kierkegaardova myšlení, na který se nedostalo, byť je myslím klíčový, je Sokrates. Čím se liší Šalamoun a Sokrates, jenž (jak stojí v mottu *Pojmu úzkosti*) dovedl rozlišovat mezi tím, co ví a tím, co neví?

Práci vřele **doporučuji k obhajobě** a hodnotím ji jako **výbornou**, byť – kvůli přecijen patrnému spěchu a částečné nedotaženosti – v dolním pásmu.

V Praze 19. 6. 2017

Jakub Marek, Ph.D.